

Kerkdienst Janskerk 10 juli 2016

Thema: Amos, onrecht

Lezing: Amos 5: 10-25 en 9: 8-15

Voorganger: Voorganger: Harry Pals (gemeentepastor protestants)

Inleiding

Amos is een boer, een schapenfokker te Tekoa en spreekt duidelijke taal.

Zijn profetie is doortrokken van het onrecht dat hij waarneemt, overal om hem heen ziet gebeuren. Hij spreekt duidelijke taal: De ondergang zal komen door verwaarlozing van het recht, door gebrek aan gerechtigheid in de samenleving, armen en machtelozen delven het onderspit. Jullie vertrappen de zwakken. Daarom heeft God ook geen behagen in je vredesoffers, in je liederen en feesten. Het onrecht dat begaan wordt, is zowel tegen andere mensen als tegen God. Amos kan die twee niet los van elkaar denken. Geloven en handelen zijn met elkaar verweven. Daarin klinkt ook door hoe deze wereld anders kan en anders moet. Het onrecht is in ons handelen en in ons bidden. Hoe verhouden die twee zich voor ons tot elkaar? Welke onrecht nemen wij waar?

Overweging

Ja, ik zou zo graag lief en zacht willen zijn, met zachtheid de hardheid ont-maskeren, ont-mantelen.

Maar Amos kwam vol woede van het platteland in het zuiden, achter de schapen vandaan, om in het noordrijk de tempel en het paleis, het systeem van de macht, aan te klagen. Een iconisch beeld: rechtuit pratende boer trekt ten paleize en schreeuwt zijn boosheid de elite tegemoet, die maar rondhangt op divans en wijn slempt in hun grachtengordels. Hij klaagt de decadentie aan: welvaart voor een kleine groep, bittere armoede onder velen; onrecht in de poort, klassejustitie: 'je welvaart is gebouwd op uitbuiting en omkoping!'. Dat kan niet zo doorgaan, dat gaat mis - roept de profeet in hem. Profeet: geen voorspeller, maar een realist, die op de konsekwenties wijst waarvan iedereen wegstijgt: 'Daarom wankelt de aarde!'

Ik zou zoveel liever zacht willen zijn, met zachtheid de hardheid ont-maskeren, ont-mantelen. Ik heb zo genoeg van alle hardheid.

Maar Amos zegt: mooi dat jullie verlangen naar Gods dag, waarop wat scheef is recht getrokken zal worden - maar wat betekent dat voor jullie? Denk je dat je aan de goede kant staat? Reken je jezelf niet te gemakkelijk religieus rijk?! Pas maar op: jullie fraai vrome liturgie verhult je kwalijke praktijken. De Eeuwige moet die niet, heeft er genoeg van, walgt er zelfs van. Want het is niet meer dan een vroom spel, holle Spielerei; het verhult, het is een alibi. Jullie maken daarmee God tot een lieverige knuffel die je hard nodig hebt om iedereen zoet te houden, om het in de bestaande harde maatschappij vol te houden- maar deze God, de Eeuwige, is een brullende leeuw. Deze God heeft *brandende* liefde - God is liefde, zeker, maar liefde waaraan je je als mens kunt branden, die pijn doet. Of, met een wat ander beeld van de moderne profeet Peter Rollins: 'God is niet de pleister op de wond, God is de wond'. [Ophef 16/2, 35]

Ik zou zoveel liever zacht willen zijn, met zachtheid de hardheid ont-maskeren, ont-mantelen. Ik heb zo genoeg van alle hardheid. Moet ik dan de profeet uithangen?

Maar ik kijk om me heen. Ach mensen, we waren in onze maatschappij nog nooit zo rijk. Maar wat een armoede, wat een stress, wat een ge-ren, wat een hijgen naar de vakantie, wat een verwaarlozing van wat we gemeenschappelijk hebben, wat een heilloze omrekening van alwat menselijk is naar cijfers en tabellen; wat willen we beheersen en wat hebben we weinig zicht op de ziel van mensen, van ons samen als samenleving.

Bij wijze van voorbeeld: We denken dat er een hele stap gezet is als verpleeghuizen met slechte zorg met naam en toenaam genoemd worden - maar wat weten we nu, van wanneer dateren die gegevens, hoe zijn ze verzameld, waarop is gelet, wat zegt dat over

de inzet van het grondpersoneel, wat moeten de bewoners van die huizen hiermee? De mensen die er wonen en werken laten we hiermee in de steek. Ik kan er wel om huilen. We moeten autonoom zijn, zelfredzaam, controle hebben over alles - maar waar blijft onze kwetsbare kant? Mag die er zijn?

De economie vermarkt onze emotionele behoeften: 'dit moet u willen!' schreeuwt een advertentiebord me toe. Klant zijn is onze identiteit geworden - waar blijft onze ziel? Dat kan toch zo niet doorgaan? Het is schreeuwerige, ziellose armoede.

Ik zou zoveel liever zacht willen zijn, met zachtheid de hardheid ont-maskeren, ont-mantelen. Ik heb zo genoeg van alle hardheid. Moet ik dan de profeet uithangen? Kunnen we samen toekomst vinden?

Amos eindigt met een visioen van hoop. Hij wijst met een beschuldigende vinger, maar heeft de andere hand open (kijk maar naar de afbeelding voorop het liturgieblad). De geleerden zeggen: dat visioen zal wel na de ballingschap toegevoegd zijn, toen Israel alles kwijt was geraakt, met niets van niets nieuw moest beginnen - alles lag open. We hebben in de voorbereiding ervoor gekozen dat visioen erbij te lezen. Is dat goedkoop, te gemakkelijk?

Dat hangt er van af wat deze bijbelse visioenen met ons doen, wat liturgie met ons doet. Het valt mij altijd weer op hoe *aards* de visioenen in de bijbel zijn: beelden van land bewerken, van land vruchtbaar bewerken: ploeger en maaier werken in één vloeiende beweging samen, het leidt tot de overvloed van wijn en maaltijd, zomerse vakantiebeelden tot leven gewekt voor alle levensseizoenen. En de beelden verhullen de *pijn* niet: de scheuren in ons bestaan verdwijnen niet, maar worden ommuurd; wat is vervallen en afgebroken - mijn liefde, mijn geliefden, heel dat hoopvolle maar verloren paleis van herderkoning David - wordt niet vervangen, maar 'staat op' door Gods adem, staat op met alle blutsen en tekorten tot een nieuw bestaan [9 : 11].

Mag dat tekort er zijn in onze liturgie? Kan de kerk een gemeenschap zijn waar ruimte is voor mijn twijfel en gevoel van onvolkomenheid, voor de pijn die het leven mij regelmatig doet? Wat Peter Rollins betreft zouden onze kerkdiensten als de ontmoetingen van de Anonieme Alcoholisten moeten zijn. Daar zeg je om te beginnen: ik ben Harry Pals, ik drink wel veel, maar ik heb geen alcoholprobleem. En dan zeggen ze: ja ja, dat zeiden wij ook allemaal, maar kom er gewoon bij - je hoort hier, je hoeft hier niets meer te verbergen. [Ophef 16/2, 36]

In zo'n gemeenschap van gedeeld leed kan het visioen werkzaam zijn - niet als een verre vage droom, maar als een *visie*, een *doorzicht* op wat mensen-met-tekorten en verkeerd begrepen belangen kunnen worden. Op wat nu al te zien is in hen: vluchtelingen die op nieuwe grond aarden, kwetsbare mensen die in heelheid bloeien; onze onmacht en onwil omgevormd tot gaafheid. Zou dat niet beweging brengen in wat verstard is in ons? Ons maken tot 'een boom aan stromen levend water'? Zo moge het zijn.